

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий інститут журналістики
Кафедра журналістики

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня магістра
«Регіональні особливості телевізійної журналістики Миколаївщини:
сучасний вимір»

Виконав: студент VI курсу, групи 648,
061 «Журналістика»

Лисюк Сергій Володимирович

Керівник: канд. соц. ком. наук, доцент б.в.з.

Сазонова Юлія Олександрівна

Рецензент: канд. філол. наук, доцент

Лебединцева Наталя Михайлівна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. СТАНОВЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ УКРАЇНИ	
1.1. Перші українські телефіри.....	5
1.2. Нова епоха українського телебачення.....	8
1.3. Регіональне телебачення України: аспекти розвитку.....	10
РОЗДІЛ II. МИКОЛАЇВСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ: СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНІСТЬ	
2.1. Короткий огляд становлення миколаївського ТВ.....	32
2.2. Телеканал «ТОНІС».....	35
2.3. Телеканали Миколаївської області «регіональні»?.....	38
2.4. Миколаївці про миколаївське телебачення.....	41
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45
ДОДАТКИ.....	50

ВСТУП

Телебачення — одне з найскладніших культурних явищ двадцятого століття. Володіючи найбільш потужним механізмом дії на громадську думку серед інших ЗМІ, воно формує погляди, стереотипи масової аудиторії. Увага до загальнонаціональних каналів постійна — і з боку експертів, і з боку глядачів. Однак кожному мешканцю України цікаво знати, що відбувається безпосередньо в рідному місті чи області. А таку інформацію постачають саме регіональні мовники.

Про регіональне телебачення говорять мало — особливо позитивного. Слабка технічна база, недостатнє фінансування, непрофесійні кадри і, як наслідок, — часто нецікавий та неякісний інформаційний продукт.

Актуальність дипломного проєкту зумовлена доволі непростим становищем регіонального телебачення Миколаївщини, яке суттєво відстає за наповненням та якісним контентом від державних та субдержавних.

Мета дослідження: здійснення огляду системи регіонального телебачення Миколаївщини та подати змістовну характеристику кожного телеканалу Миколаївської області.

Об'єктом дослідження є шість телевізійних каналів Миколаївщини: «UA:Миколаїв», ТРК «НІС-ТБ», ТРК «МАРТ», «Сатурн», «ТАК TV» (м. Миколаїв), ТРК «Твій Всесвіт» (м. Первомайськ).

Предметом дослідження є текстові, аудіо- та відеоблоги, які з'являлися на телебаченні, радіостанціях, в друкованих та онлайн-виданнях у 2021-2022 роках.

Методи дослідження: функціональний аналіз, спостереження, аналіз та синтез, контент-аналіз, моніторинг, узагальнення результатів аналізу.

Наукова новизна зумовлена тим фактом, що фахівці з соціальних комунікацій при аналітиці місцевого ТВ оминали Миколаївщину, і на разі ця тематика не є широко відомою у науковій спільноті.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в

Теоретичне значення дипломного проєкту: проаналізовано та систематизовано контент регіонального ТВ на предмет того, чи можна Миколаївські канали називати саме регіональними.

Апробація результатів дослідження. Теоретичний аналіз фактору «регіональності» телевізійних каналів Миколаївщини опублікований у вигляді статті до збірки студентської наукової конференції під патронатом НУК ім. Адмірала Макарова «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики» (активне посилання: <https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/Materiali-konferencii.pdf>).

Структура дипломного проєкту. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури (... позиція) та додатків (22 штуки). Загальний обсяг роботи – 61 сторінка.

РОЗДІЛ I. СТАНОВЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ УКРАЇНИ

1.1 Перші українські телеефіри.

Історію виникнення та становлення українського телебачення можна поділити на три етапи: довоєнний – з 1939 року, з 1951 по 1991 рік та з 1991 року по сьогодні.

Якщо розпочинати розповідь з технічних особливостей запуску телебачення, то історія українського ТВ бере свій початок ще у 1925 році, коли талановитому фізику-експериментатору Борисові Грабовському, синові видатного українського поета Павла Грабовського, вдалося зробити першу в колишньому СРСР і в цілому світі телевізійну передачу.

Тоді винахід нашого земляка, на жаль, не зміг відіграти вирішальної ролі. Однак і замовчати його не вдалося. Один з істориків і теоретиків телебачення колишнього СРСР О. Юровський, ніби виправдовуючи негативне ставлення до відкриття українського винахідника, писав, що це був труд одинака, а в такій країні, як СРСР, мовляв, мають значення тільки колективні дослідження. Насправді ж, крім політичних міркувань, пояснення тут таке: "телефот" Грабовського був розрахований на електронний спосіб передавання зображення на відстань, а тогочасна нерозвиненість електронної промисловості не давала змоги швидко реалізувати відкриття[1].

Перша офіційна спроба прямого ефіру на Україні відбулася 1 лютого 1939 року. У зовсім крихітній київській студії проходила перша зйомка, присвячена Григорію Орджонікідзе. Тривалість трансляції – 40 хвилин. Передачі велися з мініатюрної студії, яка знаходилась у будівлі Українського радіокомітету. У газеті «Правда» було встановлено інше число – 10 лютого, але викладач Інституту журналістики Національного університету ім. Т.

Шевченка Тамара Щербатюк встановила дату 1 лютого. Доказом цьому – архівні документи [2].

Після звільнення від нацистської окупації одним з перших у Києві підводився з руїн Хрещатик. Тоді велику увагу звернули на ефірне слово. Через півроку після закінчення війни було прийнято урядову постанову «Про заходи щодо розвитку телебачення». Відтак будівництво Київського телецентру почалося в 1949 році [3].

Друге народження українського телебачення відбулося 5 листопада 1951 року. Причиною такої довгої перерви стала Друга світова війна.

«Ера телебачення розпочалась в 1951 році. Перший ефір відбувся з показом фільму "Алітет іде в гори". Всі були в ейфорії від того, що сигнал проходить в ефір, тому не помітили, що технік неправильно встановив плівку і собача упряжка на екрані почала задкувати замість того, щоб рухатись вперед.

Потім, звичайно, показ фільму зупинили, перезарядили плівку і запустили знову. Оскільки сигнал був пробним, конфузу телевізійників глядачі не побачили. Вже наступного дня в ефір пішла пропагандистська стрічка "Велика заграва". Показ минув без ексцесів.

Через два дні після першого ефіру, 7 листопада 1951 з Хрещатика, 26 наживо транслювали парад з нагоди дня Жовтневої революції.

Відповідно духу епохи 50-х телебачення показувало, як країна день і ніч трудилася на грандіозних будовах та виконувала сталінські п'ятирічки.

Події знімали на кіноплівку, але показували вже не тільки в кінотеатрах, а й по телевізору. Тоді це були "КВН" або "Ленінград-2", наповнені дистильованою водою.

В 1951 у Києві було 622 телевізори. Показували переважно хроніку, концерти і кінофільми. Саме тоді на екрани країни вийшов фільм "Тарас

Шевченко". Це була остання робота режисера Ігоря Савченка. Майже вся знімальна група отримала за фільм "Сталінську премію". В тому числі актор, а пізніше і режисер Сергій Бондарчук»[4].

7 листопада Київський телецентр транслював урочистості на честь 34-ї річниці Жовтневої революції [5]. А вже навесні 1952 року українці мали змогу побачити концерти відомих українських співаків Київського оперного театру імені Тараса Шевченка. Будівництво телецентру на Хрещатику відбувалося досить швидко і у 1953 році його було завершено.

У 1956 році розпочалася трансляція регулярних програм [6]. До цього часу мовлення відбувалося двічі на день. Транслювались документальні та художні фільми. До 1960-х років мовлення відбувалося лише у прямому ефірі.

Звичайно, телебачення 60-х-70-х років минулого століття не зрівняти з сучасним цифровим. Та й порівнювати його не варто. На той час воно було досить простим. Існувало всього три телевізійних канали в метровому діапазоні (перший та другий канал Центрального Телебачення СРСР і один канал українського телебачення). Згодом, на початку 80-х років, розпочав транслювання ще один канал – Навчальна програма Центрального телебачення СРСР, який був у ефірі лише чотири години у день.

Телебачення 60-х-70-х років минулого століття характеризується своєю простотою і стабільністю. Адже в той період транслювалося лише три канали. Передачі були досить прогнозовані. Можна було навіть не переглядати телепрограму. Усі знали, що о 21.00 годині програма «Время», після якої новини спорту і прогноз погоди. Потім художній або документальний фільм. Щонеділі зранку транслювалась передача для дітлахів «Будильник», після неї – «Ранкова пошта». Всі з нетерпінням чекали на цю передачу, адже вона була розважального характеру, можна було почути і побачити відомих артистів. Після «Ранкової пошти» транслювалась

передача «Служу Советскому Союзу». Ці передачі не змінювали день і час свого ефіру багато років поспіль.

У зв'язку зі швидким розвитком техніки та, зокрема, технологій у всіх сферах життєдіяльності людини вже до кінця 80-х років виникла необхідність впровадження нових нетрадиційних для того часу інноваційних рішень в галузі технологій. Мається на увазі кабельне телебачення. Вперше будівництво так званої системи кабельного телебачення (СКТ) в Києві було розпочато ВАТ «Київтелемонтаж» наприкінці 80-х років минулого століття на новому житловому масиві Троєщина. Використовуючи обладнання з Білорусії, воно забезпечило прийом і ретрансляцію 18 місцевих та супутникових програм, що для того часу було небувалою подією. Для СРСР того часу це був унікальний досвід. Один із засновників українського кабельного телебачення – Євген Михайлович Скоріков ще тоді зауважив, що за кабельним телебаченням майбутнє[7].

1.2 Нова епоха українського телебачення

Починаючи з 1988 року, в Україні активно розвивається супутникове телебачення. Старт був даний у 1994 році, коли з'явився «Слов'янський канал». Задум народився разом з фестивалем «Оксамитовий сезон» [3]. Проект був комплексним, організатори хотіли використати фестиваль в якості міжнародного центру з розробки стратегії розвитку каналу, і як основне джерело наповнення ефіру. У проект було вкладено багато сил і грошей. Підйом на супутник виявився дорогим задоволенням, плюс до того – на «Слов'янському» концептуально була відсутня реклама. Канал протримався в ефірі лише півроку, з грудня 1994 року по травень 1995-го, щодня по 9 годин. «Слов'янський канал» транслювався у 44 країнах.

Комерційне телебачення саме в Україні почало зароджуватися з 1989 року. Цій події передувала перебудова Горбачова. Люди могли не тільки займатися бізнесом, а й створювати і володіти засобами масової інформації.

Так склалось історично, що початок 90-х років характеризувався домінуванням у вітчизняному телевізійному просторі передусім російськомовних телепрограм, хоча Україна вже у 1991 році здобула незалежність. Почергово з російським, однак вдвічі менше за обсягом, на одному каналі транслювали свої програми УТ-2 і УТ-3. Російські телепрограми мали значну перевагу над українськими, так як вирізнялися високою професійною майстерністю їх працівників, мали добротну технічну базу (зокрема, доступ до супутників зв'язку, імпортоване відеомонтажне й знімальне обладнання). Окрім того, внутрішня структура російських каналів, особливо РТР, була набагато мобільнішою. Українське телебачення можна назвати дітищем російського телебачення. Адже в період створення і розвитку українського телепростору все «калькувалося» з Росії. Якщо перший ефір в Україні відбувся у 1939 році, то в Росії вже у 1931 році транслювалися регулярні передачі, які проводилися через радіостанцію МГСПС, що працювала на хвилі 379 метрів (зображення) і 720 метрів (звук). Виробництво перших телевізорів теж розпочалося спершу в Росії, це був 1932 рік. Згодом телевізори були завезені до України.

Першими незалежними мовними компаніями були студія «САТУРН» і компанія «ТОНІС» (До телеканалу «ТОНІС» ми повернемося пізніше). У 1991 році компанія переїхала до Києва. Тоді і з'явився на світ канал під назвою «Тет-а-тет» в середині січня 1992 року [5].

У цьому ж році свою історію розпочав телеканал «ICTV» та УТ-2 (сьогодні 1+1). Студія «1+1» позиціонувала і донині позиціонує себе як “родинний канал”, який сповідує цінності відповідного порядку. Новий день починається “Сніданком з «1+1», вечір – із чергового телесеріалу, після перегляду якого можна дізнатися про останні новини, подивитися фільм, «побувати» на ток-шоу («Табу», «Я сама», «П'ятий кут»), опісля того – ще один фільм, новини та одна з передач «журнального» формату й жанру: «Проти ночі», «Термінал», «Монологи», «Нічна розмова з жінкою», «Про

спорт» тощо). «Один плюс один» – це «Я і мій телевізор», який ніби стає ще одним членом родини, долучається до родинного кола, у сам ритм щоденного сімейного життя, у його традиції та цінності.

Черговою сходинкою для українського телебачення став вихід 2 червня 1997 року телеканалу СТБ в Києві. Канал став результатом реалізації спільного проекту Міжнародного Медіа Центру «Інтерньюз», студії телевізійного дизайну та комп'ютерної графіки «IDEA», студії професійного звуку «GERA». СТБ був концептуально новим і прогресивним для глядача того часу.

24 квітня 1998 року з'явився перший український музичний канал – OTV, наступного року – Перший національний телеканал України – УТ-1. У 2000 році український телеглядач побачив Новий канал.

Станом на 1999 рік до структури національного телерадіомовлення України входило 25 державних регіональних телерадіокомпаній, Національна та близько 300 недержавних теле- і радіокомпаній, Концерн радіомовлення, радіозв'язку, телебачення (РРТ), які забезпечували доставку сигналу (25 регіональних телепередавальних центрів), і кілька центрів потужного радіомовлення, а також студія «Укртелефільм».

18 жовтня 2002 року з'явився Інтер + – міжнародна версія телеканалу Інтер. З 13 січня 2003 року телеканал почав цілодобове мовлення. 16 грудня в тестовому режимі в Києві почав свою роботу музичний телеканал М1. 22 січня 2002 на супутнику з'явився перший регіональний телеканал. Ним виявився НБМ з Чернівців. З 1-го вересня 2003 року перейменований у 5 канал [5].

1.3. Регіональне телебачення України: аспекти розвитку

Розпочати розповідь про регіональне телебачення України варто з короткого історичного екскурсу. Закон про п'ятирічний план розвитку народного господарства СРСР на 1946 - 1950 рр. передбачав спорудження

телецентрів у Ленінграді, Свердловську й Києві. Будівництво останнього розпочалося 1949 р. на Хрещатику, 26. Наприкінці 1961 р. 15 областей приймали програми Центрального телебачення (ЦТ), київської студії – 7, діяло 12 програмних телецентрів. 58% населення дістали змогу дивитися телевізійні передачі. 1962 р. кияни отримали другу програму. Через рік на двох телеканалах почав працювати Луганський телевізійний центр. Наприкінці 1964 р. в Україні працювало 14 програмних телецентрів, 6 потужних і 70 малопотужних ретрансляторів. Це дозволило наступного року розпочати мовлення по об'єднаній республіканській телепрограмі у 12 областях. 6 березня 1972 р. Україна першою з-поміж союзних республік запровадила двопрограмне телевізійне мовлення. Перша програма ЦТ охоплювала 80% населення республіки, друга (УТ) - 60%. На Київ та область працював передавач третьої програми.

Таким чином, перший етап будівництва й розгортання роботи програмних телецентрів тривав 15 років. Ось його хронологія: Київський - листопад 1951 р., Харківський - лютий 1955 р., Донецький - серпень 1956 р., Одеський - жовтень 1956 р., Львівський - грудень 1957 р., Дніпропетровський - квітень 1958 р., Сімферопольський - липень, Запорізький - серпень, Херсонський - вересень, Миколаївський - грудень 1959 р., Сумський - квітень 1961 р., Чернівецький - жовтень 1962 р., Кіровоградський - травень 1965 р., Закарпатський - листопад 1967 р. [8].

За останні роки в регіонах України відбулася своєрідна телевізійна революція, пов'язана з технологією підготовки і способами подання телеінформації, яка об'єктивно спричинила формування нової культурно-політичної реальності. Утворення регіональної системи телекомунікацій уможливило дослідження зовсім нового феномену в технології керування суспільною думкою. На регіональному телебаченні процеси створення і розвитку нових форм, методів, жанрів відбуваються вкрай динамічно.

Посилення ролі регіонального телебачення нині зумовлене, по-перше, великою довірою до нього населення порівняно з центральними каналами, а по-друге, його завданням — стати ключовою сполучною ланкою в системі комунікацій, яка об'єднує населення регіону на основі культурних цінностей, самобутніх традицій. У той час як необхідність регіонального телебачення не має сумніву, оцінна модальність ставлення до нього ще не сформована. Безумовно, ставлення українців до передач регіональних і місцевих телеканалів певною мірою залежить від регулярності й інтенсивності їх перегляду.

Водночас, сам інтерес, готовність до такого перегляду визначаються, очевидно, багатьма телевізійними і «позанетелевізійними» факторами, а отже, надалі дослідження сприйняття й функцій регіонального телебачення повинне відбуватися в контексті його соціальних завдань і проблем, які для людей є актуальними. Система регіонального телебачення має організаційно впорядковану структуру, необхідні організаційні відносини із суб'єктами масової комунікації. До того ж регіональне телебачення є системою відкритого типу, що залучає до взаємодії суб'єкти різних типів власності, які дозволяють нарощувати матеріально-технічну базу, театральне, кіно- та телемистецтво, хореографія надавати інформаційні послуги і використовувати високі інформаційні технології. Регіональні станції по-різному підходять до виробництва власних програм.

Утім, основою регіонального телебачення є програми власного виробництва. Деякі станції випускають досить багато програм у прагненні створити власний імідж і вважають, що висвітлення місцевих проблем і подій приверне місцеву аудиторію. Регіональні студії телебачення є природною складовою системи сучасних засобів масової інформації, яка функціонує на основі юридичних, економічних, культурних та етичних правил. Регіональне телебачення конкурентоспроможне стосовно центральних засобів масової інформації. Підвищується професіоналізм місцевих журналістів, і, як

результат, зростає довіра до місцевих телестудій. Невигадане життя простих людей на екранах провінційного телебачення — його безсумнівна перевага. Система регіонального телебачення виконує необхідні набором функції: інформаційну, аналітичну, розважальну. Але особливого значення набуває соціокультурна функція. Регіональне телебачення здійснює глибокий вплив на ціннісні орієнтації аудиторії, її ідеї, прагнення, моделі поведінки. Місцеві телестудії допомагають глядачеві розібратися в навколишній дійсності, зрозуміти й оцінити соціальні явища, виробити свою позицію стосовно них. Водночас регіональне телебачення транслює і зміцнює в суспільстві національні цінності, підвищує загальну культуру населення. Багато в чому саме від регіонального телебачення залежить, якими ідеями керуватиметься соціум, які ідеали стануть його основою.

У передачах регіональних телестудій — проста людина зі своїми турботами, інтересами, прагненнями та бажаннями. У її характеристиці журналісти завжди відзначають такі риси, як працьовитість, відповідальність, порядність, доброту, миролюбність, професіоналізм. Саме ця людина є оплотом українських цінностей і традицій, а місцеве телебачення — їх ретранслятором. Програми місцевих телестудій мають життєлюбний, оптимістичний характер, розповідаючи про проблеми і труднощі, прагнуть знайти вихід з наявної ситуації. Серед культурних цінностей особлива увага приділяється ідеалам добра, миру, праці, допомоги, знання, патріотизму.

Усе це для регіональних журналістів — не просто абстрактні цінності, а необхідний атрибут сучасної людини, і саме вустами цієї конкретної, реальної людини про означені цінності місцеве телебачення й говорить. Однак цей процес часто відбувається стихійно, місцеве телебачення просто вимушене через свою близькість до глядача відображати на екрані його інтереси. Регіональним журналістам бракує виваженого підходу до виконання поставленого завдання. Форма вираження культурних цінностей на місцевому телебаченні не відповідає важливості виконуваної ролі,

архаїчна, не адекватна змісту. Використовувані образи нескладні, доступні для сприйняття, «лежать на поверхні» і зазвичай не є результатом продуманої журналістської роботи. Самі передачі визначаються аскетичною простотою.

Нині один з недоліків змістового наповнення програм регіонального телебачення — те, що в ньому майже зовсім немає сучасних виразних засобів екрана. Автори практично не використовують (або використовують не завжди вміло) складних монтажних переходів, комп'ютерної обробки зображення й оформлення. Звуковий супровід блідий і одноманітний, мову персонажів не редагують і не поправляють. Основний акцент робиться не на багатстві відеоряду, а на вербальній складовій матеріалу. Це пояснюється низьким професійним рівнем журналістів, слабкою матеріальною базою, браком коштів на її якісний розвиток і вдосконалення. Головне завдання формування мережі мовлення на телебаченні залучити до екранів якомога більше глядачів. На думку багатьох дослідників, на формування програм місцевого телебачення впливає декілька факторів. Серед них глядацька специфіка сприйняття, розвиток культурного і наукового потенціалу населення в регіоні. Крім того, особливості формування програм не можна розглядати поза контекстом соціального розвитку регіону.

Оскільки телебачення має широкий спектр програм, від рівня програмування багато в чому залежить і користь, і ефективність передач. Епоха радянського телебачення характеризувалася односторонньою політичною орієнтацією програм і невеликою їх кількістю. Головний принцип нової концепції телемовлення — прагнення задовольнити різноманітні запити глядачів. Розширенню можливостей телебачення значною мірою сприяли кабельні та цифрові технології. Так, сьогодні, в середньому, телевізійні приймачі жителів м. Луганськ беруть близько двадцяти телеканалів, що гарантує аудиторії більший вибір програм, фільмів і т. д. Визначальним фактором програмування є можливість взаємодії глядача і програми [9]. Регіональні станції по-різному підходять до формування

мереж свого мовлення. Одні продукують багато програм у прагненні створити свій власний імідж, інші воліють виробляти менше власних програм або взагалі не беруться за це, отримуючи програми в Інтернеті або показуючи фільми і серіали, взяті з інших джерел на законних підставах або піратським способом. Більшість луганських станцій використовує щось середнє, поєднуючи власне виробництво, зокрема новинних і суспільно-політичних програм, з придбанням програм інших виробників, що надходять по мережі. Сьогодні, коли місцеві станції шукають нові шляхи розвитку і зміцнення своїх позицій, коли вони можуть збільшувати свої виробничі потужності та знаходити нові джерела формування програм, коли слабкі спроби привабити глядача перетворюються на основний Театральне, кіно-, телемистецтво, хореографія принцип їх діяльності — залучення масового глядача, можна говорити про значення програмування як однієї з найважливіших умов ефективної роботи регіонального телебачення.

Останнім часом у регіонах створюється потужна інформаційна система місцевого телебачення. Нині регіональне телебачення опанувало електоральні функції, активно бере участь у виборчих кампаніях. Це сталося внаслідок того, що політичні еліти регіонів мають потребу формувати громадську думку у власному інформаційному просторі. Міське телебачення також надає можливості міським, районним та обласним адміністраціям впливати на величезну аудиторію не тільки логікою аргументів, але й емоційним настроєм, тональністю виступів. Одна з основних проблем розвитку і функціонування регіональних ТРК — відсутність правової бази телерадіомовлення. Наприклад, існування держзамовлення тільки для державних телерадіокомпаній позбавляє ініціативи створення соціально значущої продукції комерційні телекомпанії. Але і державні телекомпанії мають певні труднощі: неповне, нерегулярне фінансування, скорочення ефірного часу на державному телеканалі, ангажованість місцевою владою, втручання органів державної влади в їх програмну і кадрову політику та ін.[10].

Регіональне телебачення є активним учасником усіх подій місцевого масштабу, інформує свого глядача про те, що виходить за межі можливостей та інтересів центральних каналів, активно долучає аудиторію до проблем управління регіоном, областю. Однак разом з популярністю посилюються і вимоги глядачів до якості роботи місцевого телебачення, його програмної політики, змістового й естетичного аспектів його діяльності [9].

Одна з основних проблем розвитку і функціонування регіональних ТРК — відсутність правової бази телерадіомовлення. Наприклад, існування держзамовлення тільки для державних телерадіокомпаній позбавляє ініціативи створення соціально значущої продукції комерційні телекомпанії. Але і державні телекомпанії мають певні труднощі: неповне, нерегулярне фінансування, скорочення ефірного часу на державному телеканалі, ангажованість місцевою владою, втручання органів державної влади в їх програмну і кадрову політику та ін. [10].

Не потребують коментарів проблеми нестачі коштів на підготовку кваліфікованих кадрів, а також географічної ізольованості регіонів, що спричиняють обмеженість виходу на загальноукраїнську аудиторію. Вирішення їх могло б стимулювати підвищення творчого рівня програм, відповідальність за якість передач, зміцнювало б авторитет телекомпаній. Крім того, можна говорити про існування двох незалежних інформаційних просторів — центрального і регіонального. Водночас практично всі тематичні програми регіональних і місцевих телекомпаній, як і в минулому, зазнають експансії жанрів програм центральних телевізійних каналів. Не тільки окремі передачі, але й цілі редакції є «скопійованими» з програм центрального телебачення і редакцій.

Отже, на сучасному етапі велика увага приділяється регіональному телебаченню, його функціонуванню, проблематиці, розвитку, впливу на думку і культуру глядачів. Значення регіонального телебачення дедалі зростає. На відміну від програм центрального телебачення, передбачених

якійсь усередненій або елітарній аудиторії, місцеве мовлення висвітлює проблеми і надає інформацію, безпосередньо пов'язану з повсякденним життям глядачів. Якщо загальна проблематика та жанрові особливості програм на центральних каналах є переважно розважальними або кримінальними, то регіональне телебачення, програми якого часом виконані не так професійно і технічно, вирізняються щирістю і близькістю до глядача. Таким чином, теза про те, що телебачення будь-якої країни сильне насамперед завдяки регіональному телебаченню, підтверджується [11]. Але є причини, які гальмують розвиток і процвітання регіонального телебачення, і не тільки економічні.

Серед тих, хто сьогодні працює на регіональних каналах, дуже мало професіоналів зі спеціальною вищою освітою; на них практично немає системи навчання кадрів у «майстер-класах», які проводять столичні телевізійні журналісти; на центральних каналах не достатньо розвинена практика підвищення кваліфікації журналістів. Регіональне телебачення є активним учасником усіх подій місцевого масштабу, інформує свого глядача про те, що виходить за межі можливостей та інтересів центральних каналів, активно долучає аудиторію до проблем управління регіоном, областю. Однак разом з популярністю посилюються і вимоги глядачів до якості роботи місцевого телебачення, його програмної політики, змістового й естетичного аспектів його діяльності [10].

Регіональному телебаченню – складовій структури національного телебачення притаманні загальні (спільні) та специфічні (властиві лише йому) особливості, насамперед, тематичне спрямування передач, професійний рівень працівників, технічне забезпечення, оплата праці тощо. Синкретична природа телебачення утверджує себе як унікальний вид аудіовізуальної комунікації і культури. В. В. Гоян наголошує, що «з одного боку – це визнаний лідер медіасфери: потужний ресурс масової комунікації, складник ситеми мас-медіа і масової культури, сегмент сучасної

медіаіндустрії та медіабізнесу, високотехнологічне медіавиробництво, оригінальне мистецтво, ефективне екранне видовище; з іншого – вид багатопланової, різнохарактерної непересічної творчості» [12].

Виконуючи бінарну функцію [13]: репродукуючу і продукуючу, тобто відображаючи реальну дійсність і впливаючи на її творення, регіональне телебачення вносить свою вагому частину у процес формування ціннісних орієнтацій в інформаційному просторі України. Важливо з'ясувати, що таке інформаційний простір, в якому перебуває людина від дня народження.

Професор Володимир Здоровега дав таке визначення: «Національний інформаційний простір – це юридично визнана територія держави, яка є сувереном щодо поширення на цій території сукупності текстової, звукової, аудіовізуальної та ілюстрованої інформації через канали засобів масової комунікації. Держава захищає, відповідно до чинного законодавства України і з урахуванням міжнародних правових норм, цей простір від антиукраїнської, антиконституційної інтервенції з боку ворожих до України інформаційнопропагандистських засобів» [14].

Професор Борис Потятиник запропонував своє визначення: «Національний (транснаціональний) інформаційний простір – це сфера реального, тобто позначеного фактично здобутою аудиторією, впливом національних засобів масової комунікації» [15].

На думку науковця Майї Нагорняк, «інформаційний простір – це сукупність, система усіх (державних і недержавних) друкованих і 71 аудіовізуальних засобів масової інформації, їх законодавчо підкріплена, юридично та економічно врегульована діяльність, спрямована на утвердження у суспільстві засад цивілізованої високорозвиненої держави, на утвердження миру, спокою, стабільності у життєдіяльності кожного громадянина зокрема і країни, світу в цілому» [16].

Професори Анатолій Чічановський і Олександр Старіш вважають, що «інформаційний простір – це специфічне середовище, у якому в процесі

інформаційної взаємодії трансформується контент взаємодії. Особливо значущо в інформаційному просторі змінюється характер геополітичного протистояння в боротьбі за досягнення інформаційної переваги, що відкриває великі перспективи і можливості контролю інформаційних ресурсів супротивника.

У форматі інформаціології термін «інформаційний простір» розуміється як сукупність суб'єктів інформаційної взаємодії, власне інформації, інформаційної інфраструктури й суспільних відносин. Інформаційний простір є системоутворюючим чинником життя суспільства, бо фактично зумовлює стан соціально-політичної й економічної складових безпеки нації. Він обумовлює характер інформаційної політики держави, що повинна мати два виміри:

1) техніко-технологічний, пов'язаний із тотальним упровадженням телекомунікаційних систем та інформаційних технологій у всі сфери життєдіяльності індивіда, суспільства й цивілізації;

2) гуманітарний, пов'язаний з наслідками впливу на психіку індивіда й суспільну свідомість, а також тотального впровадження інформаційних технологій у всі сфери життєдіяльності індивіда, суспільства й цивілізації» [17].

Публіцист, лауреат Всеукраїнської премії ім. Івана Огієнка Віталій Карпенко зазначає, що «інформаційне поле (простір) – поняття не космічне (хоча повітряний і космічний простір можуть входити і входять до складу інформаційного поля, не географічне (хоча територія є його невід'ємною частиною), це поняття – соціально-політичне і містить як територіальний, так і космічний фактори, а надто – людський, оскільки суспільна інформація 72 призначається для людини, людина – її споживач, і без людини як живого носія, творця культури інформація втрачає свій сенс» [18].

Професор Іван Крупський вважає, що «інформаційний простір – сукупність усіх видів засобів масової інформації, які знаходяться на теренах

держави, незалежно від їхньої підпорядкованості, структурованості чи типології, а також масмедіа, що видаються (газети, журнали, книги) або виробляють свою продукцію (радіо- і телепрограми, інтернет-сайти) за кордоном й спеціально, в силу якихось політичних, економічних інтересів, або без жодних намірів (найчастіше через різні технічні причини) розповсюджуються частково (локально) у межах конкурентного регіону (або кількох областей) чи охоплюють своїм розповсюдженням цілу територію іншої держави» [19].

Слушно стверджує О. Дубас, що інформаційний простір значною мірою визначає і формує нашу ідентичність [20]. Отже, у стратегії творення українського національного інформаційного простору потрібно враховувати можливий потужний інформаційно-виховний потенціал регіонального телебачення. Однак не можна не погодитися з А. В. Тимофєєвим, який ситуацію в регіональному телевізійному просторі характеризує так: «Якщо мешканці регіонів надають перевагу місцевим друкованим ЗМІ, то щодо телебачення складається зовсім інша перспектива. Чи є майбутнє в обласного державного телебачення, яке не витримує конкуренції не лише з центральними телеканалами, а й з приватними телестудіями, що існують в регіонах? Не новина і те, що жителі в регіонах не вірять у спроможність обласного телебачення стати цікавим» [21].

Загалом сприймаючи це положення, слід дещо уточнити: сила впливу передач регіонального телебачення залежить від наочності, доступності, образності, лаконічності інформації. Ефективність програм і державних, і приватних телеорганізацій, безумовно, зростатиме, якщо слово і зображення будуть відповідати потребам та інтересам глядачів. Щоправда, не кожен дискурс має благодатну силу: «У ньому є і зворотний, демонічний бік, що здатний не лише переконувати, а й підбурювати, 73 не лише просвіщати, а й вводити в оману» [22].

Такому «тлотлінному» дискурсу, на переконання професора І. В. Крупського, треба протиставляти компетентно підготовлену об'єктивну, правдиву, морально наснажену інформацію – контрдискурс. При чому контрдискурс повинен характеризуватися оперативністю, точністю, оскільки багатократне повторення неправди важко спростувати [19]. Тим паче у середовищі дитячої телеаудиторії. Адже дискурс – це процес життя (буття!) тексту (і журналістики як тексту) в індивідуальній та масовій свідомості, стверджує професор К. С. Серажим, як інтерпретаційний наслідок його (дискурсу) сприйняття, детермінований авторськими намірами, особистісною позицією і знаннями реципієнта, фоновою кореляцією [23].

Професор І. Л. Михайлин наголошує, що «дискурс – це і текст, і висловлювання (річ, мовлення). Дискурс створюється за допомогою тексту й висловлювання, але не обмежується ними. Дискурс – це процес творення нових смислів, це здійснення мовою і текстами своєї світобудівної функції» [24]. Однак відсутність сильної патріотичної, національно-державної ідеології є також причиною того, що «національного інформаційного простору не лише за мовою, але й за духом у нас, на жаль, немає вже давно. І це не лише одна із ключових драм сучасної України, а й пряма загроза її національній безпеці, – акцентує професор Микола Тимошик. – Наразі той – умовно український – інформаційний простір, що існує, майже повністю окуповано сусідньою державою. Власне, зі шпальт газет та екранів телевізорів іде прямиий і відкритий наступ на все українське» [25].

В контексті історичних та нинішніх зовнішніх і внутрішніх суспільнополітичних реалій професор В. В. Лизанчук вважає, що український національний інформаційний простір – це сукупність, система засобів виробництва і розповсюдження інформаційної, історичної, соціальноекономічної, правової, художньо-мистецької, естетичної продукції, творці якої сповідують україноцентризм, що складається з національної свідомості, державницького мислення, глибокої моральності й духовності,

патріотизму і 74 громадянської мужності, необхідності розглядати всі важливі події в Україні та світі крізь призму національних інтересів України, загальнолюдських ідеалів і давати обґрунтовану, безкомпромісну відсіч чужоземній агресивній інформаційній експансії [26].

Ці національно-духовні засади формування національного інформаційного простору в Україні визначають мету, зміст і характер функціонування ЗМІ, методи і форми подачі високоякісних, конкурентоспроможних журналістських матеріалів відповідно до чинного законодавства України, міжнародних правових норм, принципів і функцій діяльності засобів масової комунікації.

Регіональне телебачення, яке також є однією з форм практично-духовного освоєння світу, втілює нероздільне злиття освітньо-інтелектуальних та моральносуспільних сторін життя юних глядачів. Щоб сприяти розкриттю потужного потенціалу впливу передач для дітей регіональних телеканалів в Україні проводять конкурси, фестивалі, серед яких Міжнародний фестиваль фільмів, теле- та радіопрограм для дітей та юнацтва «Золоте курча», співорганізатором якого є Держкомтелерадіо. Переможцями XXI фестивалю (2009 р.) стали програми «Індиго» (Національна телекомпанія України), «Пізнай світ» (Рівненська ОДТРК), «Хатка левенятка» (Львівська ОДТРК), «Чарівний кужелик» (ДТРК «Крим»), «Серця сльози колискові» (Черкаська ОДТРК), «Рідна мова» (Чернівецька ОДТРК), «Геніями не народжуються» (ДТРК «Культура»).

За участю Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення проводяться фестивалі аудіовізуальних мистецтв «Кришталеві джерела». Лауреатами «Кришталевих джерел» стали: «Острів знань» (Сумська ОДТРК), 77 «Мала Батьківщина Липинського» (студія «Борівітер», м. Луцьк), «Дзвони пам'яті» (телерадіокомпанія «Рудана», м. Луганськ). Впровадження цифрового мовлення створює проблеми з регіональним і місцевим мовленням не лише технічно-технологічні (відсутність потрібних

коштів для оплати ліцензійного збору, конкуренція за прайм-тайм тощо), а й концептуальні стосовно тематично-змістового наповнення програм. За рекомендацією Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення в Івано-Франківській області об'єдналися 7 компаній і створили один консорціум. До «Телерадіокомпанії РАІ» увійшли Калуська районна ТРК «Незалежність», ТРК «Тисмениця», районна ТРК «Надвірна», ТРК «Захід», приватне підприємство «Студія телебачення Снятин» і ТРК «Вежа». Є сподівання, що Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, видаючи Івано-Франківському телерадіомовному консорціуму ліцензію на мовлення, передбачить необхідний час для дитячих телевізійних програм. Адже сучасна концепція дитинства ґрунтується на визначенні провідної ролі телебачення у морально-психологічному розвитку та становленні соборної особистості[27].

Осмишуючи проблеми культурного й духовного розвитку людини, Володимир Кафарський зазначив, що інформаційні технології суттєво впливають на особу:

- а) розширюються можливості доступу до інформації;
- б) збільшується обсяг інформації;
- в) поглиблюється розуміння інформаційних процесів;
- г) зростає здатність до осмислення та узагальнення знань;
- г) підвищується рівень раціоналізації життя людини;
- д) зростають уміння і ступінь компетентності фахівців.

Водночас:

- а) людині загрожує втрата індивідуальності та етнокультурної самобутності;
- б) знижується рівень загальної культури особи, відбувається її соціальна самоізоляція;

в) посилюється дегуманізація робочого процесу».

Зрозуміло, що інформаційно насичений світогляд активно впливає на свободу, мораль, духовний світ людини. Зіставивши різні інформаційні теорії, В. Кафарський виокремив позитивні і негативні аспекти впливу.

Позитивні аспекти:

а) розвиток комп'ютерних технологій забезпечить особі свободу вибору;

б) з'являється можливість створювати і використовувати електронні комбінації;

в) кожен індивідуум одночасно стає рівноправним одержувачем і творцем інформації;

г) зростає можливість включення в єдину мережу різних баз та банків даних;

г) підвищується рівень безпеки людини у практичних галузях діяльності.

Негативні аспекти:

а) надмірне підпорядкування комп'ютерам аж до їх обожнювання (сакралізації);

б) беззахисність людини перед зовнішнім вторгненням в приватне життя;

в) розширюється можливість отримання (здобуття) даних про будь-якого індивідуума;

г) зростає можливість втрати особистої автономії (ідентичності); г) можливість маніпулювання індивідом через інформацію, яка на нього спрямовується;

д) загроза моральному імунітету особи внаслідок фанатичної відданості комп'ютерам;

е) звуження духовного 85 світу та чуттєвого сприйняття природи і соціуму, що призводить до втрати здатності слухати і розуміти «не своє» та терпимо ставитися до чужого» [18].

Академік Іван Дзюба зазначає, що глобалізація високо підносить прапор свободи, але реально сфера свободи людини знижується, як шагренева шкіра, під дією не завжди помітних, але потужних маніпуляторів – економічних, політичних, маскультурних, мас-медійних та ін. Яке місце залишиться для національної сутності особистості під пресингом глобальних чинників, на що вона спиратиметься, який корінь матиме? Чи не перетвориться людина просто на статистичну одиницю, позбавлену можливості бути суб'єктом, творцем – у культурі, у господарстві, в інтелектуальній сфері? [22].

За словами д-ра Мері Ен Лейден з Пенсільванського університету, «внаслідок хімічних процесів, які відбуваються в мозку, зображення назавжди закарбовується в пам'яті людини» [17]. Тому навіть через багато років вона може чітко пригадати порнографічні, найжорстокіші сцени.

Тим часом нині не просто незручно, а навіть страшно сидіти біля телевізора в родинному колі. Таке показують, що не тільки дітям, а й дорослим не по собі. І маєш відчуття, що незабаром трупи випадатимуть прямо з екрана. Моторошно стає, що сьогодні смерть на екрані – не страх, а звичайна, буденна подія, на яку діти просто не зважають.

Вчені розрізняють на телебаченні три види агресивних дій: фізична агресія, непрямая агресія (компромат, плітки та злісні жарти) і вербальна (словесна) агресія. Варто зазначити, що на Першому Національному фізичної агресії показують лише 16,4 відсотка (удвічі менше, ніж на СТБ). Але непрямой агресії на Першому Національному – 38,8, а вербальної 44,8, і тут державний канал часом перевищує всі недержавні.

«Щоб воно значило? І входить до цієї статистики, скажімо, непрямая та вербальна агресія наших нібито «публіцистично-інформаційних» телепрограм? – запитує журналіст Віталій Жежера і зазначає. – Це важливо

знати, бо вчені кажуть: діти не роблять різниці між телеагресією «художньою» і «документальною». Це небезпечно! Може, 86 небезпечніше, ніж порнографія. Цікаво, в Законі про захист суспільної моралі багато сказано про порнографію. Але не сказано, що для нашого психічного здоров'я гірше: показ на екрані голої задниці чи – облич деяких телекоментаторів, які щовечора вдаються до непрямой словесної агресії?» [28].

До головних причин, які призводять до того, що «жорстокість і сексуальна вакханалія заповзає по антені на екран у кожен дім і просто спотворює психіку людей, особливо дітей і підлітків» [29], належить також ігнорування Закону України «Про телебачення і радіомовлення». Нагадаємо: у шостій статті цього Закону записано, що «не допускається використання телерадіоорганізацій для: трансляції програм або їх відеосюжетів, які можуть завдати шкоду фізичному, психічному чи моральному розвитку дітей та підлітків, якщо вони мають змогу їх дивитися; розповсюдження і реклами порнографічних матеріалів та предметів». У 5-му і 6-му пунктах статті 28 наголошено, що «ліцензіат не має права розповсюджувати програми, здатні впливати на нормальний фізичний, розумовий або моральний розвиток дітей та юнацтва, і програми, що містять сцени, які викликають жах, сцени вбивства, насилля (фізичного чи психологічного), сцени, звернені до сексуальних інстинктів; текстовий супровід не може містити брутальних слів, висловів тощо» [30].

В Україні загальносвітові тенденції негативного впливу телебачення на дітей посилюють специфічні особливості, до яких привертає увагу психотерапевт Анжела Кігічак-Борщевська. Майнова нерівність людей, різке зниження їх суспільної затребуваності, руйнування духовних цінностей, ідеалів, наростання соціальної і психологічної дезорієнтації та дезадаптації індивіда, високий рівень безробіття, ускладнення криміногенної ситуації, поширення процесів деформації сім'ї – все це однозначно негативно

відбивається на психіці дітей і підлітків. До створення такої ситуації причетні засоби масової інформації, зокрема електронні. Засоби масової інформації демонстративно підкреслюють високі життєві стандарти з одного боку, з другого – пропагують жорстокість, насилля, цинізм та інші аморальні явища. Неформальні групи, в яких опиняються підлітки, часто не лише опираються традиційним моральним нормам і цінностям суспільства, але й нерідко потрапляють під «опіку» різних злочинних угруповань, що останнім часом набули ледь не легального соціального статусу. З'явився чималий прошарок «педагогічно вакуумних» дітей [31]. «Педагогічно вакуумні діти» не належать до жодного особистісно інтегральних утворень, які визначила Т. М. Гавлітіна, досліджуючи процес національно-патріотичного виховання підлітків в умовах позашкільного навчального закладу. Вона схарактеризувала високий, середній і низький рівні національно-патріотичної вихованості [32].

На основі зіставлення методики і результатів її педагогічного експерименту (рівні національно-патріотичної вихованості) з результатами нашого порівняльно-тематичного аналізу впливу телебачення на формування національно-патріотичних переконань, ми окреслюємо виховні можливості регіональної телевізійної комунікації. Реалізація цих можливостей передбачає психолого-педагогічний підхід до системнокомплексної підготовки телепередач для дітей різної вікової категорії, щоби викликати у юних глядачів пізнавальну, почуттєву і поведінкову реакцію. Тому важливо, щоби телепередачі для дітей, підлітків, юнацтва були наснажені енергією національного духу в зорових і слухових образах, створених драматургічними видовищами, які найлегше сприймаються глядачами. Вважаємо, що за таких умов передачами для дітей регіональних телеканалів зацікавляться реципієнти не лише з високим, середнім, низьким рівнем вихованості, а й «педагогічно вакуумні діти».

Доленосним для України у нинішньому потужному глобалізаційному процесі є національно-патріотичне виховання дітей, формування у них глибоких моральних і духовних цінностей. Доктор педагогічних наук, професор Юрій Руденко, осмислюючи сучасний стан української педагогіки, написав: «Найвищим здобутком вітчизняної педагогіки (Г. Сковорода, К. Ушинський, С. 91 Русова, Г. Ващенко, І. Огієнко та ін.) є те, що основна мета виховання безпосередньо пов'язується з ідеалом людини – представником української нації».

Так, за К. Ушинським, «кожен народ має свій особливий ідеал людини і вимагає від свого виховання відтворення цього ідеалу в окремих особах. Ідеал цей у кожного народу відповідає його характерові». Ідеали українців, їхній національний характер і світогляд найглибше відображені в народній творчості – фольклорі, різних видах народного мистецтва, в художніх творах Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки та інших класиків української літератури».

Професор Юрій Руденко у своїй статті «Камо грядеш, українська педагогіко?» навів повчальний для українських журналістів факт, який нещодавно вперше ввела в науковий обіг дослідниця, перекладач І. Торопова (м. Мелітополь). У статті «Німецьке національне виховання» (1854) класик педагогіки А. Дістервег підкреслив, що німецьку молодь треба виховувати на найвищих взірцях геніїв німецької нації. За А. Дістервегом, німецька молодь має вчитися: «у Лессінга – німецької кмітливості; у Канта – німецького глибокого мислення; у Гете – німецької риси універсального розуму; у Яна і Арндта – німецької народної самобутності».

Спираючись на досвід німецьких педагогів, професор Юрій Руденко запропонував, щоби українські діти, підлітки, юнацтво вчилися: у Г. Сковороди – філософського осмислення українського життя, високої моралі, шляхетності духовного світу; у Т. Шевченка – українського національного світорозуміння, національної самобутності, безкомпромісності в боротьбі за

волю України, глибинного художньо-образного мислення; у І. Франка – енциклопедичності знань про Україну-Батьківщину і світову культуру, стійкості та незламності в боротьбі за українську національну ідею, державу; у Лесі Українки – лицарської мужності і звитяги, любові до України, глибини і досконалості мистецької творчості; у В. Вернадського і М. Грушевського – глибинного наукового пізнання, синтетичного осмислення природи і суспільства, нації і держави, відданості українській національній ідеї; у В. Симоненка, В. Стуса і О. Теліги – 92 лицарської стійкості і незламності в боротьбі за інтереси українського народу і його ідеали, українського світовідчуження і поетичного мислення» [18].

Ці рекомендації мають безпосередній стосунок до регіональних телеорганізацій, працівники яких покликані розповідати дітям, підліткам, юнацтву про національних героїв – борців за волю і незалежність України, видатних державних, політичних, наукових, культурних і громадських діячів і таким чином сприяти їхньому національно-духовному вихованню. Адже найбільший виховний вплив на емоційну, моральну, розумову сфери молодого покоління має всебічна інформація про рідний край, свій народ, його мову, культуру, історію Батьківщини, про патріотизм, героїзм предків, їхні національно-визвольні заповіді нащадкам, історичний досвід будівництва власної національної держави.

Безперечно, тлумачення фактів, подій, явищ ґрунтується на мотивації, яку обирає журналіст, відшуковуючи істину, висвітлюючи її у передачах регіональних телеканалів. Чи він заплутує ситуацію, фальшує минуле й сучасне, чи прагне допомогти «відродити національну гідність, громадянську самосвідомість, самодостатність, самобутність, самоцінність на основі національної ідеї, яка випливає з автохтонності української нації і глибоких історичних традицій» [33].

Видатний український педагог В. О. Сухомлинський наголошував, що правдива історична освіченість – надто важливий крок на шляху до

морального самовиховання. Ніколи людина не переживає так глибоко почуття обов'язку перед Батьківщиною, як у години роздумів про долю Вітчизни, коли вона сама в думках повторює шлях, пройдений своїм народом, бачить і відчуває себе як частину народу [23].

Опитавши дітей, (150 осіб) у п'яти садочках та молодших школярів (170 осіб) у чотирьох школах м. Маріуполя, встановлено, що 91% дітей до 6 років дивляться переважно мультфільми закордонного виробництва на DVDпрогравачах. 89% дітей дивляться «В гостях у еМТІВішки» та «еМТІВішкіни мультяшки»: в основному тому, що показують мультфільми. 73% опитаних 93 надають перевагу «Казці на ніч». 24% школярів (7-11 років) дивляться «В гостях у еМТІВішки» та «еМТІВішкіни мультяшки», 3% опитаних дивляться «Казку на ніч» і «Родничок». І діти, які ходять в садочки, і школярі надають перевагу передачам загальнонаціональних каналів, а матеріали маріупольських телекомпаній не викликають захоплення. Оцінюючи тематику регіональних телевізійних передач для дітей усіх вікових категорій у контексті національно-патріотичного виховання, ми враховували думки лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка, філософа Сергія Кримського, який підкреслював, що «особистість – це не тільки неповторність індивіда, це й індивідуальна неповторність нації. Кожна нація – це теж історична особа. Отже, нація повинна постійно звертатися до своєї самості, відновлювати її, здійснювати через урахування своєї історії, свого історичного досвіду, шлях до самої себе» [34].

Регіональне телебачення, виходячи із загальноукраїнських інтересів національної соборності, володіючи природними можливостями найпотужнішого впливу на глядача, може стати надійним другом, порадником, помічником дитини на шляху до самоусвідомлення своєї національної сутності та водночас громадянської ідентичності. Дуже важливо, щоби працівники регіонального телебачення зрозуміли, збагнули свою відповідальність за утвердження національно-патріотичної свідомості

дітей, підлітків, юнацтва. Адже «нині в Україні йде паралельно (але на різному рівні та з різною інтенсивністю) двоєдиний процес формування громадянської (політичної) нації при одночасному посиленні самоідентичності української титульної нації, – наголошує професор, член-кореспондент НАПН України Василь Ткаченко. – Так само триває процес ідентифікації представників різних національних меншин і корінних народів» [21].

Глибоке розуміння цієї проблеми у кожному регіоні є передумовою підготовки таких передач для дітей, які розкривають національні та загальнолюдські цінності, громадський (людський) фактор і фактор етнічний, які діалектично взаємозв'язані.

РОЗДІЛ II. МИКОЛАЇВСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ: СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.

2.1. Короткий огляд становлення миколаївського ТВ

1956 року було прийнято рішення про будівництво в Миколаєві телеретранслятора. Місцем будівництва була обрана панівна висота на Центральному проспекті. Це рішення викликало протест співробітників обсерваторії, але він не був почутий.

Будівництво вежі у Миколаєві велося з 1956 до 1959 року. У 2019 році висота вежі – 202 метри. Спочатку обладнання було призначене для трансляції однієї телевізійної та двох радіопрограм. У період налагодження обладнання транслювалися передачі з Москви, Києва, Харкова, Одеси, Кишинєва. Середній радіус покриття – 65 км[35].

Миколаївська студія телебачення розпочала свою роботу 13 грудня 1959 року. Тоді на екранах телевізорів вперше з'явився напис «Показує Миколаїв», і в прямому ефірі глядачі вперше побачили телевізійну студію, в якій зібралися всі причетні до створення в Миколаєві ретрансляторної станції і телевізійного центру. Відкрили телевізійний сезон фільмом «Волга-Волга».

«З нетерпінням чекали наші телеглядачі передачу Миколаївської студії телебачення. Іноді їм вдавалося "впіймати" пробні передачі і негайно ж глядачі дзвонили в студію, ділились враженнями.

У Миколаївському товаристві художників любителі телебачення за своєю ініціативою організували своєрідний конкурс на крашу заставку. Тимчасом на студії велася напружена підготовча робота Будівельники БУ-11 тресту "Миколаївбуд" ще настиляли паркет, укладали звукоізоляцію, а тут же поруч писалися перші сценарії, проводились застільні читки, складались

монтажні листи, перед камерами виступали передовики виробництва, учасники художньої самодіяльності.

Так пліч-о-пліч трудилися редактори передач і столяри, телеоператори і радіоспеціалісти з Ленінграда. І ось 13 грудня гостинно розкрилися двері Миколаївської студії телебачення. На урочисте відкриття прийшли партійні і радянські працівники, передовики виробництва, представники громадськості міста і області.

О 19 год. 30 хв. спалахнуло рубінове вічко на першій телекамері. Диктор Євгенія Одаховська оголосила про початок роботи Миколаївської студії. Від імені обласного і міського комітетів партії, обласної і міської Рад депутатів трудящих перший секретар обкому КП України тов. А. С. Маленкін гаряче поздоровляє глядачів з відкриттям телестудії. Приєднуються бригадир бригад заводу імені Носенка тов. Оженець, тесляр будівельного управління №11 тов. Звягінцев.

Миколаївці одержали гарний подарунок. На будівництво і устаткування телецентра було витрачено понад 11 мільйонів карбованців. Наші телеглядачі зможуть дивитися передачі, які транслюватимуться безпосередньо з площ, вулиць, стадіонів, театрів, клубів, Будинків культури, підприємств і навколишніх радгоспів і колгоспів. Цю можливість мають поки ще не всі телестудії. Після урочистого відкриття тут же, в приміщенні великої студії, почався концерт. У ньому взяли участь М. Гунарі, Н. Западинська, С. Пономаренко, Н. Бузар, С. Попов і багато інших.

У другому відділі концерту були показані виступи капели "Думка", ансамблю "Березка". танцювальної групи Омського народного хору й інші. Потім був показаний кінофільм "Про мого друга".

До першого січня 1960 року Миколаївська телестудія працюватиме три рази на тиждень, а згодом — частіше». — пише видання «Миколаївський базар»[36].

Обласна редакція радіомовлення і телебачення була створена фахівцями з різних творчих і технічних сфер — радіостанцій, театрів, газет. Вона видавала в ефір щодоби 4-6 годин власних програм. І тоді це було значним досягненням[37].

1963 року було розпочато трансляцію програм Центрального телебачення, які доповнювала Миколаївська телестудія. З березня 1972 року було здійснено перехід на двопрограмне мовлення — роздільну трансляцію Центрального телебачення і Українського телебачення, в яке включалися і передачі Миколаївської студії. Однак, включення миколаївських програм до системи Українського телебачення виявилось не зовсім вдалим, оскільки регіональні державні телекомпанії були поза найкращим ефірним часом — на загальнонаціональних державних телеканалах для них було відведено тільки денний час. Тому керівництво Миколаївської державної телерадіокомпанії прагнуло створити власний обласний телеканал. Це надало б можливість повністю самостійно формувати програму телерадіомовлення та спілкуватися зі своїм глядачем у найбільш зручний для нього час.

Згодом з'явилися перші кольорові телепередачі. Лише 1974 року виникла технічна можливість робити відеозаписи передач, а до того телевізійники працювали у прямому ефірі. З цим було пов'язано багато курйозів, але загалом пряме включення дисциплінувало і змушувало серйозно готуватися до ефіру. З 1983 року програми МОДТРК почали виходити в кольоровому оформленні.

У листопаді 1985 року на базі Миколаївського обласного Держкомітету з телебачення та радіомовлення був створений 7-й канал, а в жовтні 1993 року було започатковано міський телеканал «Миколаїв» на 31-му дециметровому діапазоні. Згодом він набув статусу обласного.

1997 року керівництво телеканалу запропонувало проєкт комплексної програми підтримки розбудови обласного телеканалу «Миколаїв», який було

підтримано органами місцевої влади. Це забезпечило подальший розвиток регіонального державного телеканалу[38].

2.2. Телеканал «ТОНІС»

Розпочати вклад основного варто з доволі цікавого факту – Миколаїв можна назвати «піонером» комерційного телебачення на просторах СНД. Адже саме у Місті Корабелів ще за часів радянської держави розпочав своє мовлення недержавний телевізійний канал «ТОНІС».

Телекомпанія «ТОНІС» була заснована 31 жовтня 1988 року в Миколаєві, і на момент заснування мала статус всесоюзної. Із самого початку вела мовлення як канал кабельного телебачення. За час свого існування «ТОНІС» став ініціатором створення десятків незалежних телекомпаній в країнах колишнього СРСР. У 1989 році він отримав ліцензію на супутниковий канал WORLDNET.

На жаль, «ТОНІС» припинив представляти регіональні інтереси Миколаївщини у 1992 році - головний офіс перенесли до Києва, канал почав мовлення у столиці. Паралельно розпочалося експериментальне супутникове мовлення у рамках проєкту «Слов'янський канал».

«ТОНІС» отримав право на мовлення у 12-ти областях України. У 1997—2000 роках отримав право на мовлення по всій території України з використанням усіх видів сигналу.

З березня 2002 року «ТОНІС» почав мовлення в оновленому форматі.

У червні 2003 року створено підрозділи маркетингу, реклами та PR, розроблено концепцію власного виробництва, покращено політику регіонального розвитку.

У грудні 2005 та в січні 2006 років канал отримав ліцензію на мовлення в містах:

- Василівка (Херсонська обл.);
- Єнакієве (Донецька обл.);
- Ізюм та Куп'янськ (Харківська обл.);
- Канів (Черкаська обл.);
- Ковель (Волинська обл.);
- Коростень (Житомирська обл.);
- Кременчук та Лубни (Полтавська обл.);
- Кривий Ріг, Нікополь, Павлоград та Першотравенськ (Дніпропетровська обл.);
- Мелітополь (Запорізька обл.);
- Ніжин (Чернігівська обл.);
- Первомайськ (Миколаївська обл.);
- В обласних центрах - Житомирі, Луганську, Херсоні, Хмельницькому, Чернігові та Сімферополі.

У серпні 2011 року канал отримав ліцензію Національної ради з питань телебачення та радіомовлення на місце у цифрових мультиплексах DVB-T2.

З 1 грудня 2011 року телеканал виробляв власний телевізійний продукт у форматі HD (висока якість), але для збереження обсягів покриття та охоплення аудиторії, канал також формував сигнал і у форматі SD (стандартна якість). Аббревіатура назви «ТОНІС» отримала нову трактовку: «Твій Об'єктивний Надійний Інформований Співрозмовник».

«ТОНІС» став першим серед українських телеканалів в системному розповсюдженні природоохоронної інформації. Програма екологічних новин

«Життя» (2008) отримала нагороду «Золоте перо» в номінації «найкращий екологічний проєкт». У 2008-му стартував проєкт «Зелений дозор», який проводить резонансні журналістські розслідування фактів забруднення навколишнього середовища. Телеканал проводив масштабні телевізійні акції — спільний з фондом Альберта Гора телемарафон «Жива Земля», присвячений боротьбі з глобальним потеплінням (2007), телемарафон «День Землі» (2010), присвячений захисту навколишнього середовища.

«ТОНІС» виробляв документалістику на різні теми. В історичній тематиці (2005—2007) були представлені цикли: «Історія України» («Трипільці», «Ольвія», «Царство Феодоро», «Боспорське царство», «Козацтво», «Українська революція — втрачена держава», «Провісники незалежності», Друга світова: «Невідома окупація», «УПА — третя сила», «Партизани», «Остарбайтери», «Правда окопів»). У 2009 в етер вийшов цикл документальних фільмів «Обличчя купюр» про людей, які стали символами країни і чий зображення розміщені на українських грошах: Володимира Великого, Богдана Хмельницького, Івана Мазепи, Михайла Грушевського, Тараса Шевченка.

У розділі «публіцистика» канал приділяв увагу розвитку нових енергозберігаючих технологій (фільм «Вічні джерела енергії») та боротьбі з тероризмом (фільм «Антитерор»)[39].

На початку 2017 року відбулася зміна власника телекомпанії. Анонсувалось, що канал змінить тематику на інформаційно-аналітичну та найімовірніше, змінить свою назву на «Прямий». У травні 2017-го року ця інформація офіційно отримала підтвердження від представників телеканалу. Запуск оновленого каналу планувався на 24 серпня 2017 року.

24 серпня 2017 року опівночі «Тоніс» закінчив своє мовлення на програмі «Супервідчуття тварин»[40].

2.3 Телеканали Миколаївської області «регіональні»?

Для розуміння поняття «регіональний канал» варто визначити основні риси, що дозволяють характеризувати телевізійного мовника, як регіонального:

- Дирекція телеканалу, що визначає редакційну політику, має бути розташована безпосередньо у регіоні для більш осяжного розуміння місцевого побуту, проблем, чіткого володіння ситуацією;
- Діяльність телеканалу має всебічно охоплювати весь регіон, висвітлювати події систематично - ситуативність та вибірковість висвітлення подій, акцент на надзвичайних ситуаціях та резонансних справах не може дати права мовнику називатися «регіональним».

На сьогоднішній день в Миколаївській області функціонують шість телевізійних ресурсів - «UA:Миколаїв», ТРК «НІС-ТБ», ТРК «МАРТ», «Сатурн», «ТАК TV» (м. Миколаїв), ТРК «Твій Всесвіт» (м. Первомайськ). Але для того, щоб визначити ступінь їх «регіональності», варто трохи повернутися назад у часі та згадати систему обласних державних телерадіокомпаній.

Саме система ОДТРК є взірцем того, яким має бути справжній регіональний телевізійний мовник. Ці медіа-ресурси всебічно висвітлювали життя рідної області - не замовчуючи проблемних питань, але й не забуваючи про позитивні зрушення, здобутки, перспективи. Мовлення з різних, навіть найвіддаленіших куточків регіону завжди носило системний характер – ОДТРК не робили основний акцент на обласні центри, ситуативно реагуючи лише на найбільш надзвичайні події різних районів.

Звичайно, Миколаївщина також мала свого обласного мовника, котрим була Миколаївська обласна державна телерадіокомпанія (ТК «Миколаїв»). Однак у 2017 році він припинив мовлення через створення Національної суспільної телерадіокомпанії, до складу якої увійшли всі колишні ОДТРК. «Миколаїв» був переформатований у «UA:Миколаїв». Нині ресурс є філією

«НСТУ», яка мовить на двох загальнонаціональних телеканалах - [«UA:ПЕРШИЙ»](#) та [«UA:КУЛЬТУРА»](#), трьох загальнонаціональних радіоканалах - [«UA:Українське радіо»](#), [«UA:Радіо Промінь»](#) та [«UA:Радіо Культура»](#), а також на 24 регіональних теле- і радіоканалах.

Саме з цього моменту колишня МОДТРК з регіонального мовника перетворюється в «умовно-регіонального». Формат контенту стає уніфікованим по всій країні. «UA:Миколаїв» стає «гвинтиком» у потужній системі загальнонаціонального суспільного телебачення. Називати «регіональним» миколаївський телеканал, редакційну політику якого повністю визначає Київ, позбавивши його стовідсотково авторських напрацювань – некоректно. За таким принципом під поняття «регіональний мовник» підпадають навіть корпункти великих загальнодержавних каналів – «1+1», «ICTV» тощо.

ТРК «МАРТ», що розпочав свою діяльність у 2004 році, є комунальним підприємством Миколаївської міської ради. Будучи муніципальним каналом, «МАРТ» має пріоритетним напрямком висвітлення місцевих подій, соціальної проблематики та суспільно важливих тем в оперативній, повній, неупередженій інформації. Огляд політичного, соціально-економічного, культурного та спортивного життя в щоденних випусках новин, аналітичних програмах та авторських телепроектах. Телеканал «МАРТ» позиціонує себе, як сімейний муніципальний канал, розрахований на аудиторію різного віку і соціального статусу. [41]

Якщо казати про контент телеканалу, то за цим критерієм «регіональність» «МАРТу» також дуже умовна. Оскільки він є ресурсом, заснованим Миколаївською міською радою, то і діяльність його спрямована першочергово на обласний центр. Яскравим прикладом тут є авторська телепрограма «Діалог» - у студію запрошуються відомі політичні та громадські діячі, переважна більшість яких представляють різноманітні установи саме міста Миколаєва. За останні кілька місяців з представників

області «Діалог» відвідав заступник голови Миколаївської облдержадміністрації Юрій Гранатуров, 13 січня. Майже сталою періодичністю виходу телепередачі є один випуск раз на два дні. [42]. Обласні події висвітлюються лише у випадку великого резонансу – кримінал, надзвичайні ситуації тощо. Тож телеканал «МАРТ» також не зовсім коректно називати «регіональним», враховуючи ситуативність висвітлення подій власне всього регіону.

Телеканал «Сатурн», як і «НІС-ТБ», був заснований у 2003 році. Судячи із веб-сайту, також розповсюджує діяльність виключно на теренах міста Миколаєва. Основна спеціалізація «Сатурну» - новини, більшість з яких складають власне миколаївські події. Також канал випускає ряд авторських телевізійних програм на соціальні, політичні та інші теми, актуальних переважно для обласного центру.

«ТАК-TV» - телеканал, що був заснований на базі Миколаївського коледжу преси та телебачення та став практичним майданчиком для студентів цього навчального закладу. Цікавий факт - «ТАК-TV» є першим на пострадянському просторі ефірним телеканалом, власником якого є вищий навчальний заклад. Стратегічним напрямом каналу є новинний блок[43]. Також «ТАК-TV» має кілька авторських проектів – «Телевізійний прес-клуб з Глібом Головченко», «Такий закон» та інші. Заявлене покриття каналу – Миколаївська область.

Різноманітність пізнавального контенту телеканалу робить його актуальним для всього регіону, проте, як і у випадку з «НІС-ТБ», «МАРТом» та «Сатурном», реакція «ТАК-TV» на події за межами власне міста Миколаєва доволі ситуативна та вибіркова, що також не дозволяє назвати його «регіональним» мовником.

Первомайський телеканал *«Твій Всесвіт»* мовить безпосередньо у місті Первомайську, а також Вознесенську та прилеглих районах [44]. Згідно з інформацією Національної ради з питань радіо і телебачення, канал є

«музично-інформаційним», а також демонструє кінострічки. Якщо переходити на сайт ресурсу, можна побачити стрічку різноманітних новин місцевого значення, іноді з'являються обласні та всеукраїнські.

Попри це, «Твій Всесвіт» також не може носити звання «регіонального» ресурсу, оскільки систематичності в подачі обласних новин немає – більша частина з них є прес-релізами надзвичайних служб. Також варто зазначити, що, як стверджують деякі представники первомайського медіа-простору, нині канал працює лише де-юре, а фактично припинив свою діяльність.

Наступним телеканалом у списку є *ТРК «НІС-ТБ»*, що мовить на просторах Миколаївщині з 2003 року. Даний медіаресурс підпадає під поняття «регіональний мовник» найбільше з усіх миколаївських телевізійних медіа. З 1 лютого 2019 року телеканал почав роботу у Первомайську, Березнегуватому та Новому Бузі, отримавши відповідну ліцензію від Національної ради з питань телебачення і радіомовлення України.[45] У Первомайську телеканал досяг значних успіхів, відкривши у місті власний корпункт. Також на НІС-ТБ виходить блок новин Первомайщини.

Однак «регіональність» телеканалу також легко оскаржити, оскільки події за межами міста Миколаєва, Первомайська, Березнегуватого та Нового Бугу потрапляють в об'єктиви «НІС-ТБ» лише у випадку великого резонансу. Оскільки інші кутки області фактично залишаються без уваги, то і даний медіа ресурс не може називатися «регіональним» мовником на сто відсотків.

2.4. Миколаївці про миколаївське телебачення.

Звичайно, оскільки основним реципієнтом інформації з телевізійних екранів є середньостатистичний громадянин, для більшого узагальнення дослідження необхідно було дізнатися думки таких «середньостатистичних реципієнтів».

Для того, щоб з'ясувати, наскільки миколаївцям імпонує діяльність місцевого ТБ, я провів тематичне опитування серед жителів області за допомогою Google-форми з наступними тематичними питаннями:

1. Як часто ви дивитеся телебачення?
2. Які канали ви найчастіше дивитеся?
3. Чому надаєте перевагу саме цим каналам?
4. Чи дивитеся ви миколаївські телеканали?
5. Як добре ви обізнані у різноманітні місцевого телебачення?
(перелічіть телевізійні канали, які знаєте);
6. Чому ви дивитеся/не дивитеся миколаївські телеканали?
7. Чого, на вашу думку, не вистачає регіональному телебаченню Миколаївщини?

Для більш зручної відповіді на перше запитання громадянам було запропоновано обрати один з чотирьох варіантів: «Постійно», «Часто», «Інколи», «Ніколи» [Додаток 17]. Думки розподілилися наступним чином:

- «Постійно» - 14,3% ;
- «Часто» - 38,1%;
- «Інколи» - 33,3%;
- «Ніколи» - 14,3%;

Друге запитання продемонструвало, що більшість громадян надає перевагу центральним телевізійним каналам. Серед найулюбленіших медіа-

ресурсів опитані громадяни зазначили «1+1», «Суспільне»(центральний телеканал), «Прямий», «СТБ», «ICTV»[Додаток 18].

Серед основних причин, чому вони надають перевагу саме центральним телевізійним каналам, миколаївці зазначили високу кількість розважального контенту (фільми, серіали, ток-шоу та ін.), а також доступ до всеукраїнських новин.

На запитання, чи переглядають вони миколаївські телевізійні канали, більшість опитаних відповіли схвально – 61,9%. 38,1% громадян дали негативну відповідь[Додаток 19].

Опитані миколаївці зазначили, що не дивляться місцеве телебачення в більшості «за браком якісного контенту». Саме більше якісного контенту опитані громадяни бажають бачити на миколаївському ТВ. Також миколаївці вважають, що каналам не вистачає матеріального забезпечення, через що вказаний контент неможливо виробляти, а відсутність конкурентноспроможних заробітних плат сприяє відтоку спеціалістів у регіони з більш розвинутою сферою медіа [Додатки 21-22].

Варто зазначити, що в опитуванні взяла участь лише двадцять одна людина. Це може казати про те, що миколаївцям в більшості перегляд рідного телебачення нецікавий.

ВИСНОВКИ

Отже, враховуючи вищезазначені факти, можна зробити висновок, що на теренах Миколаївської області фактично не функціонує жодного телевізійного каналу, котрий можна було б назвати стовідсотково «регіональним мовником».

Таким каналом можна назвати лише ТРК «НІС-ТБ», оскільки за визначеними критеріями він найбільше підходить під це поняття.

Цікавою є ситуація і навколо первомайського телеканалу «Твій Всесвіт». Не зважаючи на інформацію з місцевих джерел, що канал на даний час існує лише «на папері», його діяльність розповсюджується на первомайський регіон, тож його можна назвати регіональним телеканалом Первомайщини. Та, оскільки об'єктом дослідження є діяльність телеканалів Миколаївської області, «Твій Всесвіт» не відповідає головному критерію оцінення.

Безумовно, розвиток Інтернет-мережі допомагає людям певним чином компенсувати брак інформації, але віддалені райони та села все ще не можуть похвалитись гарним інтернетом, та й, по великому рахунку, новинні інтернет-ресурси також мало цікавляться подіями, які відбуваються далеко від обласного центру. Якщо це, звісно, не стосується резонансу: криміналу, надзвичайних ситуацій тощо.

Розвиток регіонального телевізійного мовника для Миколаївщини конче необхідний, оскільки місцева тележурналістика поступається інтернет-виданням саме через відсутність наявності медіа-ресурсів, здатних конкурувати у сфері масових комунікацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Історія народження українського телебачення // URL: <http://kreschatic.kiev.ua/ru/3724/news/1490781436.html>;
2. Домбругов Р. Розповіді про телебачення [Текст] / Р. Домбругов. – К., 1971.;
3. Кононенко І. Історія українського телебачення [Електронний ресурс] / І. Кононенко. – Режим доступу: drpsklibr.at.ua/publ/istorija_telebachennja_i_radiomovlennja/istorija_ukrajinskogo_telebachennja/2-1-0-2.
4. 1951 рік: курйози першого ефіру, вугільні кінопроекційні та телевізори на воді // URL: <https://tv.suspilne.media/video/3357/load>;
5. Коротка історія українського телебачення. Події і дати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tv-remont.info/publ/6-1-0-211>. – Назва з екрану.
6. З історії українського телебачення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=86641&cat_id=33898. – Назва з екрану.
7. Історія створення та виникнення українського телебачення // URL: <https://naub.oa.edu.ua/2017/%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F-%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%82%D0%B0-%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0/>
8. Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра. - К., 2006. - С. 29.
9. Регіональний рівень розвитку українського телебачення // URL: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura39/28.pdf
10. Еременко О. А. Феномен регіонального телевидення // Средства массовой информации в современном мире / О. А. Еременко. — СПб., 2000.

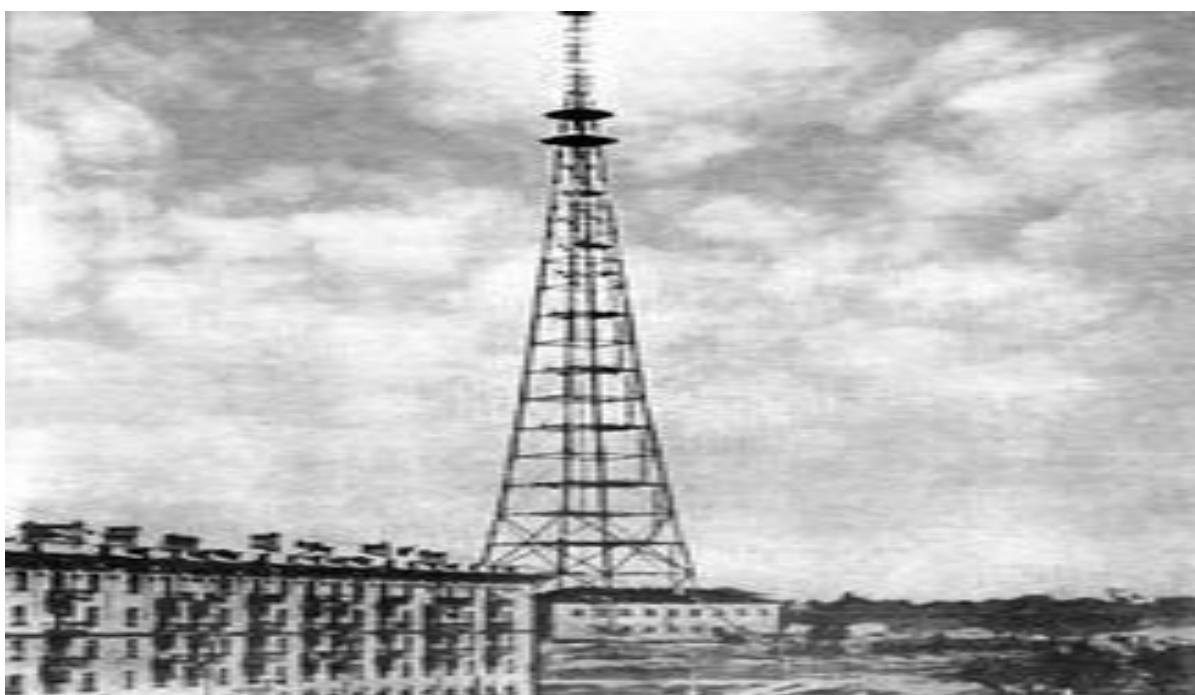
11. Омельченко Л. Каким быть региональному телецентру / Л. Омельченко // Техника кино и телевидения. — 2001. — № 5.
12. Гоян В. В. Телебачення як вид журналістської творчості: візуальновербальні компоненти екранної комунікації : автореф. дис. на здобуття наук. 80 ступеня докт. наук із соц. комунікацій : спец. 27.00.01 «Теорія та історія соц. комунікацій» / В. В. Гоян. — К., 2012.
13. Чічановський А. Політика. Преса. Влада / А. Чічановський, В. Шкляр. — К.; М., 1993.
14. Здоровега В. Українська періодика у сучасному національноінформаційному просторі / В. Здоровега // Українська періодика: Історія і сучасність. — Львів, 1995.
15. Потятиник Б. Чи є інформаційний простір України національним / Б. Потятиник // Генеза-експерт. — 1996. — № 2.
16. Нагорняк М. В. Проблеми формування інформаційного простору України / М. В. Нагорняк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. журналістика. — 1997. — Вип.5.
17. Чічановський А. А. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем: підручник / А. А. Чічановський, О. Г. Старіш. — К. : Грамота, 2010.
18. Карпенко В. Антиукраїнські тенденції в Українській державі / В. Карпенко. — К., 2001.
19. Крупський І. Безпекові імперативи інформаційного простору України / І. Крупський // Телевізійна й радіожурналістика. — 2007. — Вип. 7.
20. Дубас О. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті / О. Дубас. — К. : «Генеза», 2004.
21. Тимофеев А. В. Проблема реорганізації регіонального телебачення / А. В. Тимофеев // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного

- університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький, 2008. – Вип. 17.
22. Доценко Е. Психология манипулирования: феномены, механизмы и защита / Е. Доценко. – М. : МГУ, 1996.
23. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність [на матеріалах сучасної газетної публіцистики] : монографія / К. Серажим ; за ред. В. Різуна / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002.
24. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт: вибрані медіадослідження / І. Л. Михайлин. – Х. : Прапор, 2008.
25. Тимошик М. Завдання для свідомих громадських організацій та інтелігенції – підтримати той якісний медіапродукт, який ще зберігся в країні / М. Тимошик // День. – 2013.
26. Лизанчук В. Цинізм в інформаційному просторі України / В. Лизанчук // Універсум. – 2013. – №3-4.
27. Концепція національно-патріотичного виховання молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/publish/article?art_id=107963&cat_id=65645/
28. Дунаєцька Н. Дорослі проблеми дитячого телебачення [Електронний ресурс] / Н. Дунаєцька // Товариш. – 2010. – 10 листоп. – Режим доступу: http://www.tovarish.com.ua/print/Dorosli_pr.html
29. Райхель Ю. Телебачення: такі різні долі винахідників / Ю. Райхель // День. – 2011.
30. Карабанов М. М. Українське телебачення: вчора, сьогодні, завтра / М. М. Карабанов, С.О. Абрамов, В.І. Вайло, В.О. Горобцов, І.Г. Машенко, В.М. Петренко, В.А. Петренко, І.С. Чиж, В.В. Юричко – К. : «Дирекція ФВД», – 2006.

31. Кулішенко Л. А. Проблема національного виховання в педагогічній пресі сучасності (за період з 1991 до 2004 рр.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / Л.А. Кулішенко. – К., 2007.
32. Дмитровський З. Є. Телевізійна журналістика : [навч. посіб.] / З. Є. Дмитровський. – Львів: Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 208 с.
33. Макарський О. Все вирішує глядач / О. Макарський // Журналіст України. – 2011. – № 11.
34. Мащенко І. Г. Телебачення України / І. Г. Мащенко. – К. : «Тетра», 1998. – Т.1.
35. Капсула Времени. Николаевский базар (рос.) / URL: <http://photo.bazar.nikolaev.ua/foto/inzhenernyie-sooruzheniya/telebashnya.html>
36. Николаевский базар. «13 грудня 1959 року вийшла перша телепередача Миколаївської студії телебачення» // URL: <http://bazar.nikolaev.ua/content/13-%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BD%D1%8F-1959-%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83-%D0%B2%D0%B8%D0%B9%D1%88%D0%BB%D0%B0-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D1%87%D0%B0-%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%97%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D1%96%D1%97-%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B1%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F>
37. Телебачення: ремесло чи творчість? // Рідне Прибужжя. — 2009. — 12 грудня [Електроний ресурс]
<https://web.archive.org/web/20150121032809/http://www.rp.mk.ua/2009/12/telebachennya-remeslo-chi-tvorchist/>

38. UA:Перший (інформація з Вікіпедії) // URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/UA:%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%97%D0%B2#cite_note-1
39. О телеканале «Тонис»: история, содержание канала, параметры вещания (рос.) // https://web.archive.org/web/20130904142651/http://www.itstore.dp.ua/sat/page_3_4_telekanal_tonis.html
40. «ТОНІС» (матеріал з Вікіпедії) // URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%81#cite_note-:1-4
41. ТРК «МАРТ» (офіційний сайт) // URL: <https://trkmart.tv/pro-nas/>
42. Телепрограма «Діалог» (YouTube- канал) // URL:
https://www.youtube.com/playlist?list=PLHpFxFkQK8MEngQHBq_HCQD1mQ7nbRYwp
43. Миколаївський коледж преси та телебачення (офіційний сайт) // URL:
<https://kptv.in.ua/taktv/>
44. Національна рада з питань телебачення і радіомовлення України (офіційний сайт). Телеканал «Твій Всесвіт» // URL:
<https://www.nrada.gov.ua/state-register/trk-tvij-vsesvit-tov/>
45. Національна рада з питань телебачення і радіомовлення України (офіційний сайт). ТРК «НІС-ТВ» // URL:
<https://www.nrada.gov.ua/state-register/trk-nis-tv-tov/>

ДОДАТКИ

Додаток 1. Будівництво Миколаївської телевежі

Додаток 2. Миколаївська студія під час першого етеру

Додаток 3. Диктори миколаївського телебачення Катерина Оселеченко (Антонова) та В'ячеслав Трушин, 1963-64 рр.

Додаток 4. Трансляція програми за допомогою ПТС (пересувна телестудія)

Додаток 5. Телестудія, 1970-ті. Журналіст Бабенко В. П. та диктор Павлюшина О. С.

Додаток 6. Сучасне фото Миколаївської телевежі

Додаток 7. Заставка новин «UA:Миколаїв»

Додаток 8. Випуск телепередачі «Сьогодні. Головне» на «UA:Миколаїв»

Додаток 9. Випуск телепередачі «Діалог» на ТРК «МАРТ»

Додаток 10. Блок «Відділ культури» ТРК «МАРТ»

Додаток 11. Випуск телепрограми «Добрий вечір» на НІС-ТБ

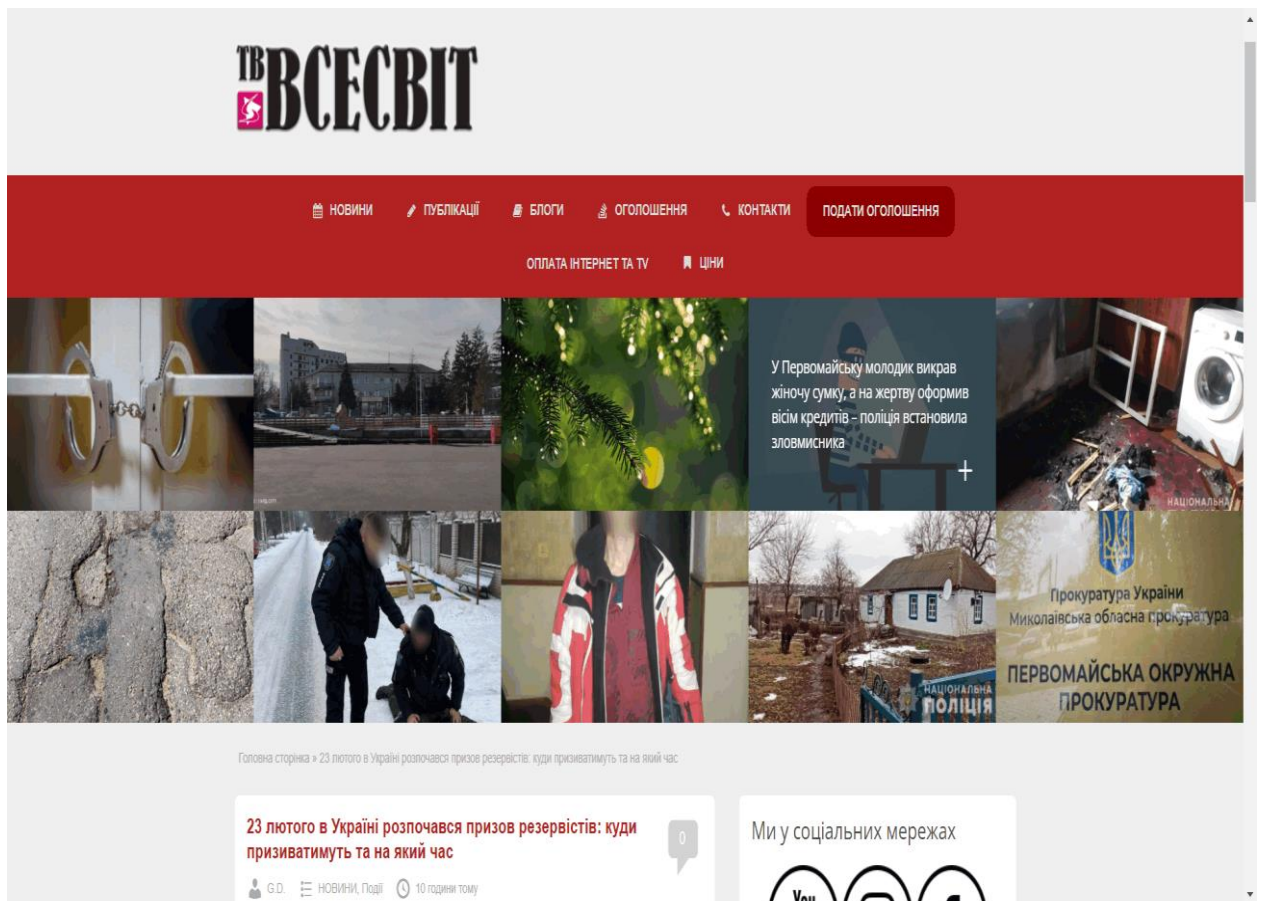
Додаток 12. «Об'єктив», випуск новин на НІС-ТБ

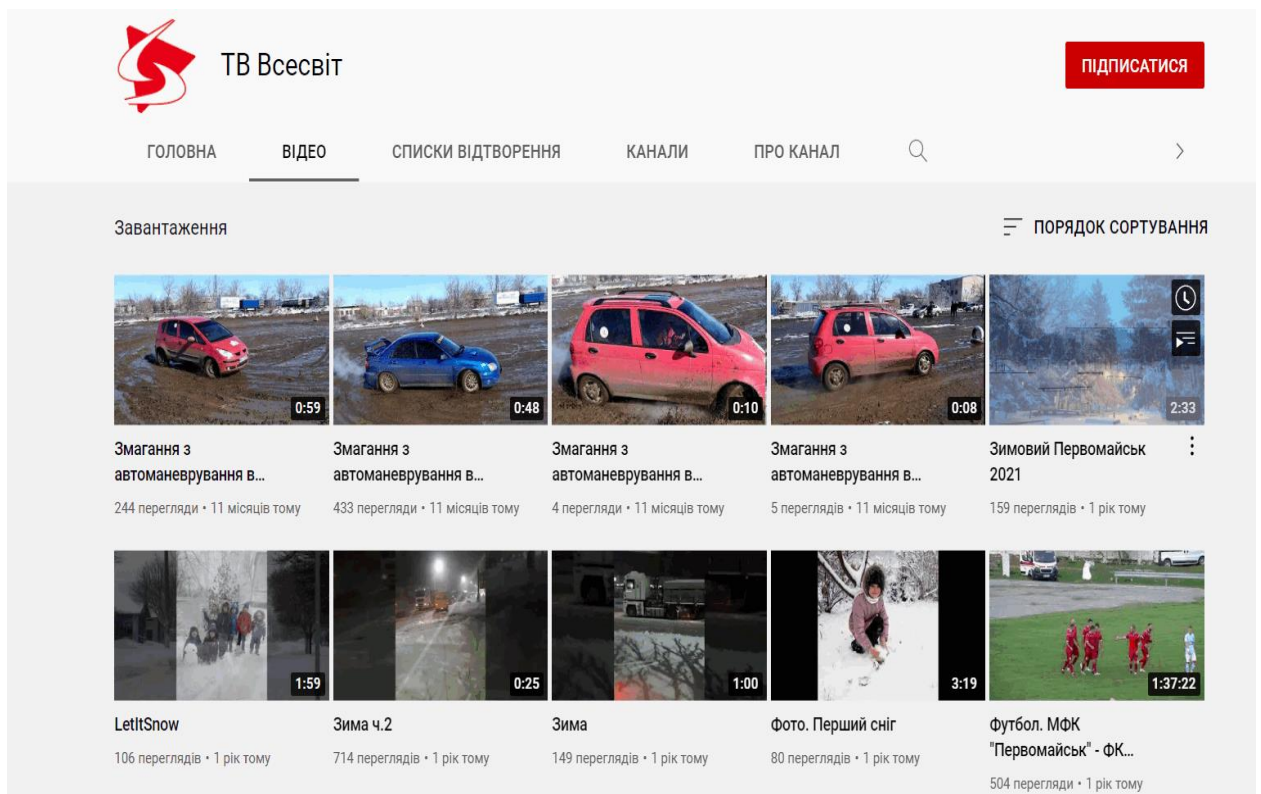
Додаток 13. «Відкрита студія» на «ТАК-TV»

Додаток 14. Сюжет телеканалу «Сатурн» з циклу «НГЗ сьогодні»

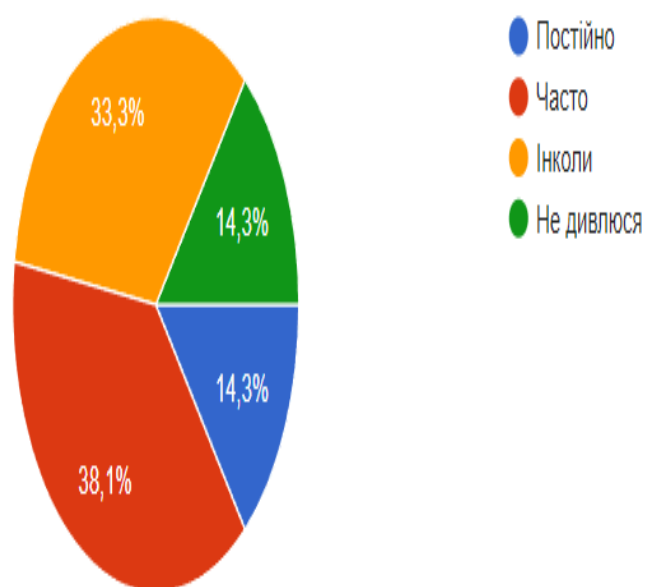
Додаток 15. Інтернет-газета телеканалу «Твій Всесвіт»

Додаток 16. YouTube-канал «Твого Всесвіту»

Як часто ви дивитеся телебачення?

21 відповідь

Додаток 17. Миколаївці зазначають ступінь зацікавленості у перегляді телебачення

Зазначте, які канали ви дивитеся найчастіше:

21 відповідь

1+1

Суспільне Прямий Рада Еспресо. Мережа Віасат

1+1

Прямий, Україна 24

Ніс-Тв, Суспільне

Суспільне

1+1,стб,україна

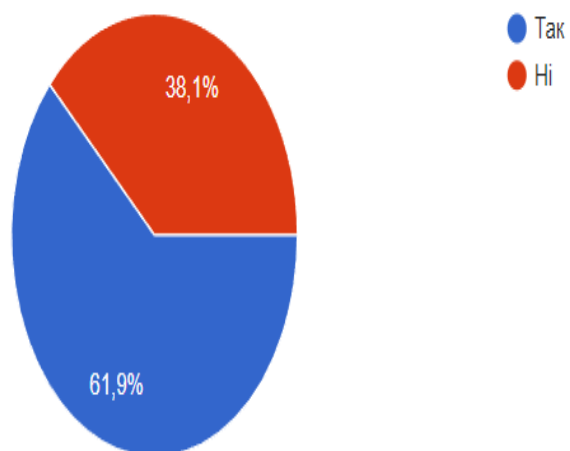
1+1 на новий рік

1+1 ICTV Україна

Додаток 18. Миколаївці в основному надають перевагу всеукраїнським телеканалам.

Чи дивитеся ви миколаївські телеканали?

21 відповідь

Додаток 19. Респонденти, що переглядають місцеві телеканали.

Як добре ви обізнані у різноманітні місцевого телебачення? (перелічіть телевізійні канали, які знаєте):

18 відповідей

Март, суспільне

Суспільне Ніс- тв Март Сатурн Так - тв

Не дуже обізнана

Март, Так Тв, 35-й, Сатурн, Суспільне

Март, Суспільне, Сатурн, Ніс-ТВ

Суспільне, Ніс-Тв, Март, Сатурн

Март, миколаївпогана

Март

Суспільне, 35 канал, март, Сатурн, ніс-тв, так-тв

Додаток 20. Обізнаність миколаївців про місцеве ТБ

Чого, на вашу думку, не вистачає регіональному телебаченню Миколаївщини?

21 відповідь

Качества

Достовірності, правдивості, широкого кола експертів, грамотних і обізнаних журналістів. Аналітики.

Різноманітного контенту, детективні фільми (серіали, передачі), більше передач з досвіду мандрівників різних (дикого туризму і де "все включено"), більше сюжетів про Миколюдей в різних галузях.

Читайте попередню відповідь)

Оперативності та доступності у вигляді інтерактивних сайтів

Незалежності (крім Суспільного)

Прихильників та спонсорів

"Радостей живопису" з Бобом Россом

Додаток 21. Думки миколаївців про регіональне телебачення

Чого, на вашу думку, не вистачає регіональному телебаченню Миколаївщини?

21 відповідь

Аби регіональні новини мали би глобальне чи хоча би всеукраїнське значення

Якості продукту, який демонструється

Інформації про глибинки

Власних джерел фінансування

Грошей на класні проекти

Обсягу передач

Передусім, саме регіональності. Основна маса інформації стосується життєдіяльності обласного центру, а область практично не представлена.

Якісного контенту, конкурентних зарплат, освіти, технічного забезпечення.

Нормальних соц.мереж

Додаток 22. Думки миколаївців про регіональне телебачення (друга частина)